

Палей Т. А.,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології

Київського національного університету культури і мистецтв

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛАХ ВИСТУПІВ ПРЕЗИДЕНТІВ США Б. ОБАМИ ТА ДЖ. БУША)

Анотація. Статтю присвячено аналізу стилістичних прийомів вираження емоційності в політичному дискурсі. Матеріалом дослідження є п'ять промов президентів Америки Дж. Буша – молодшого та Б. Обами. Результати аналізу показали, що у виступах Джорджа Буша найбільш частотними стилістичними прийомами є алітерація, метафора, епітет, антитеза, анафора. Менш уживаними є порівняння, риторичне питання. Що стосується виступів Барака Обами, то переважаючими стилістичними прийомами є алітерація, метафора, епітет, алюзія, анафора, епіфора, протиставлення, порівняння, риторичне питання. Менший відсоток припадає на такі стилістичні прийоми, як перерахування і гіпербола, оксюморон.

Ключові слова: політична промова, стилістичний прийом, дискурс, алітерація, епітет, антитеза, анафора.

Постановка проблеми. Політичний дискурс нині перебуває у фокусі лінгвістичних досліджень. М.О. Діденко, О.О. Доценко, Г.Л. Жуковець, М.Л. Макаров, Л.Т. Масенко та інші розглядають різні аспекти цього феномена на матеріалі різних мов.

Але стилістичні прийоми, які вживають політики для досягнення необхідного впливу на слухачів, проаналізовані недостатньо. Тому метою статті є аналіз саме стилістичних прийомів, які вживали у своїх промовах президенти США Дж. Буш – молодший і Барак Обама для здійснення маніпулятивного впливу на електорат.

Виклад основного матеріалу. Написання промов – це вельми складний процес, адже у більшості випадків політики у процесі виступу повинні не тільки поінформувати аудиторію про певний аспект суспільного життя, а й за допомогою емоцій домогтися прихильності аудиторії, переконати слухачів прийняти ту чи іншу позицію, а також залучитися підтримкою громадян. Аналізуючи промови політичних діячів, можна виявити стратегії і тактики аргументації, що використовуються ними з ціллю переконання аудиторії. Дослідження виступів дозволяють, з одного боку, прогнозувати подальші дії і наміри політика, а з іншого – встановлювати найбільш ефективні способи впливу на слухачів.

Проведений аналіз передвиборчих виступів Джорджа Буша і Барака Обами показав, що для посилення емоційно-психологічного впливу виступів використовується досить велика кількість стилістичних прийомів. До найбільш часто вживаних стилістичних прийомів вираження емоційності в обох кандидатів належать алітерація, метафора, епітет, алюзія, паралельні конструкції, перерахування, різного роду повтори, антитеза й емоційне протиставлення, риторичне питання тощо.

Отже, розглянемо найбільш частотні стилістичні прийоми, використані у передвиборчих виступах Джорджа Буша і Барака Обами.

У виступах Джорджа Буша найчастіше зустрічається алітерація. Алітерація – це особливий стилістичний прийом, що спрямований на створення додаткового музичного ефекту висловлювання [1, с. 156]. Використовуючи цей стилістичний прийом, промовець виокремлює у мовному потоці слова, які набувають певної інтонаційної значимості. Таким чином йому вдається привернути увагу аудиторії і справити певного роду емоційний вплив на них. Так, наприклад:

“We are conservatives because we believe in freedom and its possibilities, family and its duties, and faith and its mercies” (Remarks by George Bush To The CPAC Saturday, January 22, 2000).

“The nation still determines the future of freedom” (George Bush. The Washington Post, March 6, 2000).

Говорячи про основні цінності американського суспільства, Джордж Буш навмисно використовує співзвучні слова: *“freedom, family, faith, future”*, щоб досягти більшого емоційного ефекту і психологічного впливу на своїх виборців. *“I will work to restore standards, discipline and decency to our public schools” (George Bush. The Washington Post, March 6, 2000).*

Торкаючись теми освіти в Америці, Джордж Буш говорить про необхідність відродити такі поняття: *standards, discipline, decency*. Поєднання звуків у цих лексемах сприяє створенню додаткового емоційного настрою аудиторії, оскільки кожне наступне вимовлене слово підвищує міру емоційно-психологічного впливу на американських виборців.

Барак Обама у своїх виступах також не оминає цього стилістичного прийому:

“They claim that our insistence on something larger, something firmer and more honest in our public life is just a Trojan Horse for higher taxes and the abandonment of traditional values” (Barack Obama Acceptance Speech – DNC – 28 August 2008).

Як і Джордж Буш, Барак Обама намагається досягти більшого емоційного ефекту, вплинути на слухачів.

“That dream is so vivid – but too many are saying: The dream is not for me. Kids who turn schoolyards into battlefields. Children who corrupt their wills and souls with drugs, who limit their ambitions by having children themselves. Failed schools are creating two societies: one that rears”. У наведеному прикладі з передвиборчого виступу Джорджа Буша йдеться про таке важливе для кожного американця поняття, як «американська мрія», тому для того, щоб підкреслити важливість цього поняття, кандидат активно використовує паралельну конструкцію. Застосування цього прийому цікаво тим, що оратору вдається, по-перше, ритмізувати свою промову, а отже, максимально полегшити для своїх виборців процес її сприйняття; по-друге, дещо по-іншому розставити акценти в кожній частині конструкції; по-третє, полегшити наростання емоційної напруженості мовлення.

Що стосується Барака Обами, то у його виступах досить часто можна зустріти риторичні питання, наприклад:

"When they start beating your friends and neighbors, how else can you simply kneel down, bow your head and ask the Lord for salvation?";

"Are we making sure we're giving a second chance to those who have strayed and gone to prison but want to start a new life?".

Використовуючи риторичні питання, Барак Обама намагається привернути увагу слухачів, посилити враження від сказаного, залучаючи таким чином слухача у свою промову, роблячи його активним учасником політичного життя країни.

Досить влучним вираженням емотивності є використання цитат відомих політиків, діячів культури, до якого успішно вдається Обама, він руйнує перепони осмислення інформації і тим самим підвищує емоційний вплив на слухачів. Барак Обама намагається вплинути на свідомість слухачів, пробудивши в пам'яті хороші події, що спонукає слухачів бути більш спокійнішими і переконаними, що нічого поганого не станеться.

"...our second President, John Adams, wrote, 'The United States has in itself no character of enmity against the laws, religion or tranquility of Muslims'" (Cairo, June 4, 2009). Цією цитатою американський президент підсилює прояв дружності до мусульманського світу.

"...we can recall the words of Thomas Jefferson, who said: 'I hope that our wisdom will grow with our power, and teach us that the less we use our power the greater it will be'" (Cairo, June 4, 2009).

Стосовно іракської проблеми Барак Обама апелює до колишнього президента, підкреслюючи пріоритет дипломатичного вирішення конфліктів.

Відвідуючи з візитом Росію, Б. Обама цитує О. Пушкіна, героя російської культури, ім'я якого так само є для росіян певним культурним резонатором. *"As Pushkin said, 'Inspiration is needed in geometry just as much as poetry'"* (Moscow, July 7, 2009). Слова великого поета стають на підтвердження зачаруванням розмаїттям культурного спадку російського народу.

Наприкінці своєї каїрської промови американський президент підряд цитує найсвятіші книги світу – Коран, Талмуд та Біблію, де йдеться про рівність і мир:

"Holy Koran tells us: 'O mankind! We have created you male and a female; and we have made you into nations and tribes so that you may know one another'. The Talmud tells us: 'The whole of the Torah is for the purpose of promoting peace'. The Holy Bible tells us: 'Blessed are the peacemakers, for they shall be called sons of God'" (Cairo, June 4, 2009). Тим самим Обама зводить різні релігії до спільного знаменника, єдиної суті – миру та рівності на Землі, що стимулює слухачів до об'єднання та припинення кровопролиття.

Говорячи про цитати, варто також зазначити, що у текстах своїх промов Барак Обама часто перецитовує сам себе, проводячи тим самим паралелі у світовому просторі, а також демонструючи відкритість перед усіма на доказ правдивості своїх слів:

"As I said in Cairo, given our independence, any world order that – given our interdependence, any world order that tries to elevate one nation or one group of people over another will inevitable fail" (Ghana, July 11, 2009).

Не оминає він і цитування латинських афоризмів. *"E pluribus unum – 'Out of many, one'"* (Cairo, June 4, 2009). Підсилює цим самим тезу про те, що всі були створені рівними.

Виступи Б. Обами насичені експресемами, що покликани пожвавити виклад, зацікавити слухача, дати текстові емоційний заряд. Особливо на початку промови, аби налаштувати аудиторію на хвилю позитиву, він вдається до легеньких жартів:

"And as somebody who was born in Hawaii, I'm glad to be here in July instead of January" (Moscow, July 7 2009);

"And, to paraphrase one of my predecessors, I am also proud to be the man who brought Michelle Obama to Prague" (Prague, April 5, 2009).

Обама часто персоніфікує США: *"America seeks an international system that lets nations pursue their interests peacefully"* (Moscow, July 7, 2009); *"America will not turn our backs on the legitimate Palestinian aspiration for dignity, opportunity, and a state of their own"* (Cairo, June 4, 2009). Тим самим він генералізує, говорить за всю країну, свої твердження й обіцянки підкріплює масштабністю цілої держави.

Іншим стилістичним прийомом, що використовується у виступах Барака Обами, є порівняння:

"Al-Azhar has stood as a beacon of Islamic learning" (Cairo, June 4, 2009) – називаючи університет «Аль-Ажар» провідною зіркою ісламського навчання, Обама висловлює глибоку пошану до освітніх надбань мусульманського світу. *"Freedom spread like flowing water"* (Prague, April 5, 2009) – порівнюючи поширення свободи із течією води, Б. Обама демонструє пріоритетність і життєву важливість свободи як цінності.

Як і Джордж Буш, Барак Обама використовує у своїх виступах метонімічні й метафоричні переноси, наприклад: *"they have the blood of Americans and Russians on their hands"* (Moscow, July 7, 2009) – руки терористів у крові американців та росіян – таким чином Обама звинувачує терористичні угруповання у смертях стількох людей обох країн і на рівні підсвідомості закликає не починати жодних кровопролиттів; *"rising tides of prosperity and the still waters of peace"* (Washington DC, January 20, 2009) – зростаючі хвилі процвітання й тихі води миру завдяки стилістичним фігурам видаються такими омріяними для президента; *"we have tasted the bitter swill of civil war and segregation"* (Washington DC, January 20, 2009) – громадянську війну і рабство президент називає гірким ковтком для американського народу – гірким спогадом у їхній історії.

Такі метонімічні й метафоричні переноси підкреслюють особливу виразність, образність і як елемент підвищення експресивності впливають на слухача, затримуючи його увагу і підсилюючи зацікавленість в інформації.

Семантико-стилістичними показниками прагматичної спрямованості тексту є також антитеза й оксюморон.

Стилістичні функції антитези полягають у контрастному протиставленні референтів, з одного боку, з метою затримання уваги, а з іншого – надати висловлюванню ритмічності й чіткості [2, с. 58]:

"If one person won, then the other person had to lose" (Moscow, July 7, 2009) – такою полярністю президент описує гру з нульовою сумою, до якої може дійти світ, якщо не поважатиме пріоритети миру й рівності;

"It's easier to start wars than to end them. It's easier to blame others than to look inward. It's easier to see what is different about someone than to find the things we share" (Cairo, June 4, 2009);

"NATO should be seeking collaboration with Russia, not confrontation; build – not destroy" (Moscow, July 7, 2009) – таким чином Обама показує альтернативи на шляху до кращого майбутнього, протиставляючи їх негідним крокам;

“...*hope over fear, unity of purpose over conflict and discord*” (Washington DC, January 20, 2009); “*consent, not coercion*” (Cairo, June 4, 2009); “...*we will support a secure and united Iraq as a partner, and never as a patron*” (Cairo, June 4, 2009) – тут Обама поляризує цінності «ворожим» його поглядам поняттям: надія має перемогти над страхом, єднання над конфліктом, згода над примусом, партнерство над патронажем.

Стилістичний ефект оксюмору виникає внаслідок використання контрастних понять і тим самим надає висловлюванню емоційності, виразності, показує суперечливість ситуації [2, с. 58].

“*Great wealth has been created, but it has not eliminated vast pockets of crushing poverty*” (Moscow, July 7, 2009).

Обама каже, що широкі кишені нещадної бідності не оминули Росію навіть після створення великого багатства.

Барак Обама часто робить сигнали перед важливою інформацією, наприклад:

“*Now, make no mistake; so let me be clear*” (Cairo, June 4, 2009).

Таким чином Обама привертає увагу аудиторії, залучає її до активного слухання.

Висновки. Отже, можна зробити висновок про те, що у виступах Джорджа Буша найбільш частотними стилістичними прийомами є алітерація, метафора, епітет, антитеза, анафора. Менш уживаними прийомами є порівняння, риторичне питання. Що стосується виступів Барака Обами, то переважаючими стилістичними прийомами є алітерація, метафора, епітет, алюзія, анафора, епіфора, протиставлення, порівняння, риторичне питання. Менший відсоток припадає на такі стилістичні прийоми, як перерахування і гіпербола, оксюморон.

Література:

1. Могутова Н.В. Основные проблемы использования эмотивных языковых единиц для придания высказыванию естественности и эмоциональности (на примере английских междометий) /

Н.В. Могутова // Язык, коммуникация и социальная среда. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 2002. – Вып. 2. – С. 154–159.

2. Вежицкая А. Толкование эмоциональных концептов / А. Вежицкая // Язык. культура. Познание. – М.: Наука, 1996. – 416 с.

Палей Т. А. Стилистические приемы выражения эмоциональности в политическом дискурсе (на материалах выступлений президентов США Барака Обамы и Джорджа Буша)

Аннотация. В статье анализируются стилистические приемы выражения эмоциональности в политическом дискурсе. Материалом исследования послужили пять речей президентов США Б. Обамы и Дж. Буша – младшего. Результаты анализа показали, что в речах Дж. Буша наиболее частотными стилистическими приемами являются аллитерация, метафора, эпитет, антитеза, анафора; менее употребительные – сравнение и риторический вопрос. В речах Б. Обамы наиболее частотными являются аллитерация, метафора, эпитет, аллюзия, анафора, эпифора, антитеза, сравнение, риторический вопрос. Менее частотные – перечисление, гипербола, оксюморон.

Ключевые слова: политическая речь, стилистический прием, дискурс, аллитерация, эпитет, антитеза, анафора.

Paliei T. Stylistic means of expressing emotionality in political discourse (on the material of B. Obama's and G. Bush's speeches)

Summary. The article deals with the analysis of stylistic means of expressing emotionality in political discourse. Five speeches of US presidents B. Obama and G. Bush-junior were taken as the material of investigation. The results showed that in speeches of both ex-presidents most frequently used stylistic devices are alliteration, metaphor, epithet, antithesis and anaphora. Except these stylistic devices in B. Obama's speeches allusions epiphora, hyperbola and oxymoron are used.

Key words: political speech, stylistic device, discourse, alliteration, epithet, antithesis, anaphora.